

AKÁCZ LÁSZLÓ

A nevetés ára

Egy korsóval, doktorkám, ha már így egy pulthoz keveredtünk! Csak ne kalimpáljon annyira! Az előbb úgyis kettőt hoztam, ez a nyakig habos, itt, a magáé. Ne féljen, nem fogok öt perc múlva a zsebébe nyúlkálni, csak hát úgy rám jött megint a beszélhetnék. Adjunktuskám az egyetemről hazabalagott, a pincér pajtást meg már hiába várom. Így aztán bé engedélyével magának susogok ma este.

Na, látja, hogy lecsúszik az a kis pivó! Két-három kortyintás, és máris itt van Árpá Jankó a nagy buzogánnyal. Pislog mi, hogy honnan ismerem én ezt az Árpá Jankót? Nehogy azt higgye, hogy az adjunktuskám beszélt róla. Ő fröccsöt iszik, és különben is valami patkányokat oltogat. Egy ilyen magafajta szemüveges mondta, hogy valami angol költő hívta így a sört, meg később egy amerikai író, aki előbb csavargó volt, aztán meg elkortyizta a könyveiért felszedett milliókat.

No, mi is kortyi, kortyi! Hadd csattogjon az a buzogány.

Hogy miért kellene nekem ezek az ütések? Az a szemüveges is ezt kérdezgette tőlem, de hát ha nagyon faggatnak, nálam leszalad a redőny. Maga viszont hallgat, magának muszáj elmondani, hogy én azért iszom, hogy nevethessek. Hogy amúgy, igazán ki tudjam nyitni a tátogóm, hogy megvillantsam ezeket a falfehér rágókákat...

No, itt van még ez a kis utánpótlás. Bumm Janika! Most már beszélni fogok.

Ott kezdem, hogy az én apám rettenetes fősvény volt. Ahogy a szomszédok suttozták, azért a pár hold földjéért spórolt annyira. Anyám ugyanis keveset jussolt — milyen dilis ez a szó! —, és apám azt akarta, hogy ő is legyen olyan gazda, mint a testvérei.

Hogy az a drága ember miket ki nem talált!

Én márciusban születtem, de nem engedte, hogy a kemencét begyűjtsák, csak az elhasznált kapcaiba — kapca, ez se rossz! — pelenkázhattak, és anyám csak hathetes koromig szoptathatott, mert mennie kellett kapálni. Hetvenéves nagyanyám nevelt aztán, tört krumplin meg tehéntejen. Persze, azért így is kikerekedtem ekkorára.

Az én utam, amelyen Janikához jutottam, mással kezdődött. Azzal, hogy nálunk még mosakodni se lehetett rendesen. Isten bizony! Szigorúan kiadagolt mosószappannal kentük magunkat, rongyos ingekbe törülköztünk, arról meg, hogy fogat mossunk, szó sem lehetett. Tubus, fogkefe? Próbáltam volna

csak ilyesmiről gagyarászni! Vacsora után valami fadarabbal kipiszkáltuk a fogunk közét, a kannafödőből öblítettünk egyet, aztán gyerünk az ágyba.

Hogy a fogmosás mégis hiányzik — ahová anyám nagy nehezen beerőltetett —, a városi kollégiumban vettem észre. Nemcsak úgy, hogy láttam, reggel is, este is miként csutakolnak a többiek, de még inkább úgy, hogy a fogaimon — pitt-patt! — romlani kezdett a zománc. Előbb itt elől lett fekete egy kicsi lyuk, aztán meg hátul, mindenfelé.

A pénzt természetesen fillérre kiadagolva kaptam otthonról, így hát gondolhatja, micsoda bátorság kellett, hogy második gimnazista koromban végre keféit is meg krémet is vásároljak.

De akkor már kenhettem magam! A zománc tovább repedt, s ahogy a lyukak jöttek, úgy jöttek a fájdalmak is.

Doktorám, nyilallt már magának amúgy igazán a foga? Tudja milyen az, amikor egyszerre legalább három helyről égetnek a szúrások, amelyek ellen hiába lógatja le az ember a fejét, hiába öblöget langyos vízzel, és hiába melengeti a sószacskót, csak nem akarnak elmúlni?!

És azt, azt tudja-e, hogy micsoda dolog folyton vigyázni, folyton arra ügyelni, hogy az az összeszorított száj még csak véletlenül se mosolyogjon? Mert ha mosolyog, ha csak egyszer is kivigyorognak belőle azok a megfeketedett, letöredezett fogak... A fenét tudja, doktorám! Kettőnk közül ezt csak én tudom! Nekem nem volt szabad nevetnem tizenhat éves koromban, pontosan akkor, amikor mindenki a legjobban visong!

Janikám, Janikám, ha téged én már akkor ismerlek...

Na, szóval, amikor már hónapokon át se aludni, se tanulni nem tudtam, fogtam magam és elzarándokoltam az iskolaorvoshoz. Az benézett a számba, majd azt nyilatkozta, hogy legalább öt húzás meg egy csomó tömés. A pótlások csak azután jöhetnek.

A pótlások! Esküszöm, reszkettem, amikor megkérdeztem, mennyit kell majd a legszükségesebb, a legolcsóbb pótlásokért fizetni.

Ha Janika már órák óta út, akkor is fillérre tudom: háromszázhatvannégy forint negyven fillért számított ki az orvos.

Úristen, micsoda cirkuszt csinált ezért a háromszázhatvannégy forint negyven fillérért az én drága apám! Rohangált, csapkodott, etetett a fenével. Pedig akkor már igazán nem volt miért rakosgasson, hiszen közben arrafelé is megalakult a téesz.

A pénzt természetesen anyám szedte össze. Tejből, tojásból, ahogy azt a többi forintot, ami nekem kollégiumi díjra, könyvre, füzetre kellett.

Március elején csavarta ki az első fogam az iskolaorvos, a pótlásokat május végén tette fel. A legolcsóbb, fémből valókat persze, és egyetlen próba után.

Este hét óra tájban vágtam be a rendelőajtót, sötét lett, mire a kollégiumba értem. Első utam a fürdőszobába vezetett, ahol azelőtt annyit pislogtam az egyre sötétedő lyukakba, s ahol az új fogaimat is meg akartam lesni.

Csak fölülről sápadozott egy negyvenes körte, így a gyöngye fényben, amilyennek elképzeltem, olyan egészségesnek tűnt a szám.

Gondolhatja, hogy rohantam a hálóba, hogy harsogtam minden kis hülyeségnek, s hogy élveztem azt a megszenvedett vigyorgást!

És hogy csurgott rólam a víz, amikor a reggeli világosságban egészen mást mutatott a tükör! Fényességet, feketeséget. Pontosán azt, amit egy csomó fémfogról mutatni lehet.

Hogy elbőgtem volna magam? Ne higgye! Jól megkialapáltak már engem: az addig eltelt napok... Csak az volt rossz, amikor a számat újra becsuktam, és tudtam, hogy az én nevetésemnek most megint lőttek.

És nem is nevettem. Otthagytam a gimnáziumot, aztán kitanultam a szelészakmát, letöltöttem a két év katonaságot egy hangosabb kuncogás nélkül.

A számat tátogatni csak a moziban mertem, ahova majd minden este vettem jegyet. Ott akadtam össze azzal a lánnyal is, aki egy nap azt mondta, hogy csak akkor jár tovább velem, ha nem lesz mindig olyan keserves a képem.

Ő volt az első nő, aki hagyta, hogy kísérgessem, persze hogy elmentem egy felkapott doktorhoz, és mondtam neki, hogy cserélje ki minden fekete fogamat fehérre. Akkor még én is úgy fogtam a pénzt, futotta, hogy a legjobb anyagból dolgoztassak.

Hiába csap le teljesen Janika, ezt is fillérre tudom: az újabb tömésekért, koronákért, pótlásokért kétezer-nyolcszázharmincegy forint hatvan fillért fizetem. Bagetell, ahogy a brazilok mondják...

Az új fogakat több alkalommal tette fel az orvos, és én csak amikor a fizetés meg a búcsúzkodás után hazaértem, akkor álltam a tükör elé.

Mit mondjak magának, dokikám? Ha azelőtt egy fekete pince volt a szájam, akkor most olyannak tűnt, mint egy agyonreflektorozott színpad. Pontosan olyannak, mint egy fényes pódium, amilyeneket a tévében látni.

Néztem magam, egy darabig igazgattam a számat, aztán azt mondtam, hogy vége, ebből is elég. Hiába, az istennek se találtam meg magam abban a nagy fene villogásban!

Legalábbis addig nem, amíg Árpá Jankó le nem csapta a számról ezt az újabb zárat... Mert lecsapta! Négy éve lesz karácsonykor, hogy először emelte rám bunkóját, s azóta napról napra barátkozunk. Pontosabban így, estéről estére, amikor jön az adjunktuskám meg a pincér pajtás, aztán egy kortyi, két kortyi és máris nyílik a lakat. Máris jöhetnek a viccek, a heccek. — jól fogalmazok, mi? —, és én megint embernek érzem magam. Úgy, úgy, doktorkám, végre embernek!

Billegteti a fejét? Billegtesse! Én áldom azt a napot, amikor Janikával összefutottam. Áldom, mert Janika nélkül én olyan maradtam volna, mint egy darab fa, mint egy száraz, magányos fa.

És ha nincs Janika, akkor most maga se látta volna meg ezeket a kétezer-nyolcszáz forintos falféher rágókákat, s nem hallott volna egy ilyen történetet, amire az a másik, magafajta szemüveges azt mondta, hogy szerinte van benne egy jó adag tragédia meg történelem. Pedig hát a fenét van ebben tragédia meg történelem! Annyi az egész csupán, hogy apám rettentő fősvény volt, és én hosszú ideig nem mostam fogat. Amikor meg már mostam, hiába volt minden csutakolás. Ennyi az egész.

Egyébként hallotta azt a viccet, hogy Móricka megkérdezi az apjától...

Na, dokikám, megsértettem? Hova megy? Várjon, hozok még egy korsócskával! Dokikám, miért hagy itt? Várjon!